

Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Distr.: Algemeen
9 november 2018

Origineel: Engels

Comité voor de rechten van personen met een handicap

Algemene opmerking nr. 7 (2018) over de deelname van personen met een handicap, waaronder kinderen met een handicap, via hun representatieve organisaties, aan de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag

I. Inleiding

1. Personen met een handicap waren volledig betrokken en speelden een beslissende rol bij het onderhandelen over en het ontwikkelen en opstellen van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Het nauwe overleg en de actieve betrokkenheid van personen met een handicap via organisaties van personen met een handicap en hun partners hebben een positief effect gehad op de kwaliteit van het Verdrag en de relevantie ervan voor deze personen. Het toonde ook de kracht, de invloed en het potentieel van personen met een handicap aan, wat resulteerde in een baanbrekend mensenrechtenverdrag en het mensenrechtenmodel van handicap vaststelde. De daadwerkelijk en zinvolle participatie van personen met een handicap via hun representatieve organisaties vormt dan ook de kern van het Verdrag.
2. De actieve en geïnformeerde participatie van alle personen aan beslissingen die hun leven en rechten beïnvloeden, is in overeenstemming met de op mensenrechten gebaseerde benadering in openbare besluitvormingsprocessen,¹ en waarborgt goed bestuur en sociale verantwoordelijkheid.²
3. Het beginsel van deelname aan het openbare leven is vastgelegd in artikel 21 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en bevestigd in artikel 25 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Deelname, als beginsel en als mensenrecht, wordt ook erkend in andere mensenrechteninstrumenten, zoals artikel 5 (c) van het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie, artikel 7 van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, en artikel 12 en 23 (1) van het Verdrag inzake de rechten van het kind. Het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap erkent deelname als een algemene verplichting en als een horizontale kwestie. Het legt de verplichting vast van de Staten die partij zijn om personen met een handicap nauw te raadplegen en actief te betrekken (art. 4 (3)) en de deelname van personen met een handicap aan het toezichthoudend proces (art. 33 (3)) als onderdeel van een breder begrip van deelname aan het openbare leven.³

* Aangenomen door het Comité op zijn twintigste zitting (27 augustus–21 september 2018).

¹ Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de rechten van de mens, beginselen en richtsnoeren voor een mensenrechtenbenadering van armoedebestrijdingsstrategieën, lid 64.

² A/HRC/31/62, lid 13.

³ Ibid., lid 14.

4. Personen met een handicap worden vaak niet geraadpleegd in de besluitvorming over zaken die verband houden met of een invloed hebben op hun leven, waarbij aanhoudend beslissingen in hun naam worden genomen. Overleg met personen met een handicap staat de laatste decennia hoog op de agenda dankzij de opkomst van het verkeer van personen met een handicap die de erkenning van hun mensenrechten en hun rol bij het bepalen van die rechten opeisen. Het motto “niets over ons zonder ons” vindt weerklank bij de filosofie en de geschiedenis van de beweging voor rechten van personen met een handicap, die gebaseerd is op het beginsel van betekenisvolle participatie.

5. Personen met een handicap worden nog steeds geconfronteerd met aanzienlijke attitudehindernissen, fysieke, juridische, economische, sociale belemmeringen en communicatiebarrières om deel te nemen aan het openbare leven. Voor de inwerkingtreding van het Verdrag werden de standpunten van personen met een handicap verworpen ten gunste van die van externe vertegenwoordigers, zoals organisaties “voor” personen met een handicap.

6. De participatieve processen en de betrokkenheid van personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, bij het onderhandelen over en het opstellen van het Verdrag bleken een uitstekend voorbeeld van het beginsel van volledige en daadwerkelijke participatie, individuele autonomie en de vrijheid om zelf beslissingen te nemen. Als gevolg daarvan erkent het internationale mensenrechtenrecht nu ondubbelzinnig dat personen met een handicap “aanspraak hebben” op alle mensenrechten en fundamentele vrijheden.⁴

7. Op basis van zijn jurisprudentie wil het Comité de verplichtingen van de Staten die partij zijn volgens artikel 4 (3) en artikel 33 (3) verduidelijken en in deze algemene opmerking uitvoeren. Het Comité neemt nota van de voorgang die de Staten die partij zijn de afgelopen tien jaar hebben geboekt bij de uitvoering van de bepalingen van artikel 4 (3) en artikel 33 (3), zoals het verlenen van financiële of andere hulp aan organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van personen met een handicap in onafhankelijke toezichthoudende kaders die zijn vastgesteld overeenkomstig artikel 33 (2) van het Verdrag, en in de toezichthoudende processen. Bovendien hebben sommige Staten die partij zijn overleg gepleegd met organisaties van personen met een handicap bij het opstellen van hun eerste en periodieke verslagen aan het Comité overeenkomstig artikel 4 (3) en artikel 35 (4).

8. Het Comité blijft echter een belangrijke kloof zien tussen de doelstellingen en de geest van artikel 4 (3) en artikel 33 (3), en de mate waarin ze werden uitgevoerd. Dit is onder meer te wijten aan het gebrek aan zinvol overleg met en betrokkenheid van personen met een handicap via hun representatieve organisaties bij de ontwikkeling en uitvoering van beleidslijnen en programma's.

9. De Staten die partij zijn, moeten het positieve effect op de besluitvormingsprocessen alsook de noodzaak om personen met een handicap via hun representatieve organisaties bij dergelijke processen te betrekken erkennen en ervoor te zorgen dat zij eraan deelnemen, met name vanwege hun persoonlijke ervaringen en kennis van de uit te voeren rechten. De Staten die partij zijn, moeten ook de algemene beginselen van het Verdrag in overweging nemen bij alle maatregelen voor de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag, en bij het bevorderen van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling en de doelstellingen ervan.

II. Normatieve inhoud van artikel 4 (3) en artikel 33 (3)

A. Definitie van “representatieve organisaties”

10. De betrokkenheid en deelname van personen met een handicap via “representatieve organisaties” of organisaties van personen met een handicap is inherent aan zowel artikel 4 (3) als artikel 33 (3). Voor een goede uitvoering is het belangrijk dat de Staten die partij zijn en de relevante belanghebbenden de reikwijdte van organisaties van personen met een handicap definiëren en de verschillende soorten die vaak bestaan erkennen.

⁴Ibid., lid 16–17.

11. Het Comité is van mening dat organisaties van personen met een handicap geworteld moeten zijn in, zich moeten inzetten voor en volledig moeten voldoen aan de beginselen en rechten die in het Verdrag zijn erkend. Zij kunnen alleen worden geleid, gestuurd en bestuurd door personen met een handicap. De meeste leden moeten zelf worden aangeworven onder personen met een handicap.⁵ Organisaties van vrouwen met een handicap, kinderen met een handicap en personen met hiv/aids zijn organisaties van personen met een handicap volgens het Verdrag. Organisaties van personen met een handicap hebben bepaalde kenmerkende aspecten, waaronder het feit dat:

- (a) Zij voornamelijk opgericht zijn met het doel collectief op te treden, zich te uiten, de rechten van personen met een handicap te bevorderen, na te streven en/of te verdedigen en in het algemeen als zodanig moeten worden erkend;
- (b) Zij zelf personen met een handicap tewerkstellen, zich erdoor laten vertegenwoordigen, belasten met taken of specifiek zelf benoemen/aanstellen;
- (c) Zij in de meeste gevallen niet aangesloten zijn bij een politieke partij en los staan van overheidsinstanties en andere niet-gouvernementele organisaties waarvan zij deel zouden kunnen uitmaken/lid zouden kunnen zijn;
- (d) Zij een of meer kiezers zouden kunnen vertegenwoordigen op basis van feitelijke of vermeende handicaps of kunnen openstaan voor lidmaatschap van alle personen met een handicap;
- (e) Zij groepen van personen met een handicap vertegenwoordigen die de diversiteit van hun achtergronden weerspiegelen (op het gebied van bijvoorbeeld geslacht, gender, ras, leeftijd of de status van migrant of vluchteling). Ze kunnen een achterban hebben op basis van transversale identiteiten (bijvoorbeeld kinderen, vrouwen of inheemse mensen met een handicap) en leden met verschillende beperkingen omvatten;
- (f) Ze lokaal, nationaal, regionaal of internationaal van toepassing kunnen zijn;
- (g) Zij kunnen functioneren als individuele organisaties, coalities of handicapoverschrijdende of overkoepelende organisaties van personen met een handicap, die een gezamenlijke en gecoördineerde stem willen geven aan personen met een handicap in hun interacties met onder andere overheden, internationale organisaties en private entiteiten.

12. Onder de verschillende soorten organisaties van personen met een handicap die het Comité heeft geïdentificeerd bevinden zich:

- (a) Overkoepelende organisaties van personen met een handicap, die coalities zijn van representatieve organisaties van personen met een handicap. In het ideale geval zijn er slechts één of twee overkoepelende organisaties op elk besluitvormingsniveau. Om open, democratisch te zijn en de volledige en uiteenlopende diversiteit van personen met een handicap te vertegenwoordigen, moeten ze alle organisaties van personen met een handicap als leden aanvaarden. Ze moeten worden georganiseerd, geleid en gecontroleerd door personen met een handicap. Ze spreken alleen namens hun ledenorganisaties en alleen over zaken die van wederzijds belang zijn en waarover gezamenlijk wordt beslist. Ze kunnen echter geen individuele personen met een handicap vertegenwoordigen omdat ze vaak geen gedetailleerde kennis hebben van persoonlijke achtergronden. Individuele organisaties van personen met een handicap die specifieke gemeenschappen vertegenwoordigen, zijn beter geplaatst om een dergelijke rol te vervullen. Personen met een handicap moeten echter zelf kunnen beslissen welke organisaties ze willen dat ze hen vertegenwoordigen. Het bestaan van overkoepelende organisaties in Staten die partij zijn, mag in geen geval personen of organisaties van personen met een handicap belemmeren om deel te nemen aan overleg of andere vormen van het bevorderen van de belangen van personen met een handicap;
- (b) Handicapoverschrijdende organisaties die bestaan uit personen die alle of een deel van de grote diversiteit aan handicaps vertegenwoordigen. Zij organiseren zich het vaakst op lokaal en/of nationaal niveau, maar kunnen ook op regionaal en internationaal niveau bestaan;

⁵ CRPD/C/11/2, bijlage II, lid 3.

(c) Belangenorganisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen in verschillende, vaak losjes en/of lokaal gevormde netwerken en platformen. Zij pleiten voor de rechten van personen met een handicap, vooral personen met een verstandelijke handicap. Hun instelling, met passende, soms uitgebreide steun om hun leden in staat te stellen hun mening te uiten, is van fundamenteel belang voor politieke participatie en deelname aan besluitvormings-, toezicht- en uitvoeringsprocessen. Dit is met name relevant voor personen die verhinderd zijn hun rechtsbevoegdheid uit te oefenen, die in een instelling zijn opgenomen en/of die geen stemrecht hebben. In veel landen worden belangenorganisaties gediscrimineerd doordat hen een juridische status wordt geweigerd op basis van wetten en voorschriften die de rechtsbevoegdheid van hun leden ontkennen;

(d) Organisaties, met inbegrip van gezins- en/of familieleden van personen met een handicap, die cruciaal zijn voor het faciliteren, bevorderen en veiligstellen van de belangen en het ondersteunen van de autonomie en actieve deelname van hun familieleden met een verstandelijke handicap, dementie en/of kinderen met een handicap, wanneer deze groepen van personen met een handicap door hun families willen worden ondersteund als verenigde netwerken of organisaties. In dergelijke gevallen moeten deze organisaties worden opgenomen in overleg-, besluitvormings- en toezichhoudende processen. De rol van ouders, familieleden en verzorgers in dergelijke organisaties moet zijn om mensen met een handicap te helpen en in staat te stellen een stem te hebben en hun eigen leven volledig in handen te nemen. Dergelijke organisaties moeten actief werken aan het bevorderen en gebruiken van ondersteunde besluitvormingsprocessen om het recht van personen met een handicap om te worden geraadpleegd en hun eigen mening te uiten, te waarborgen en te respecteren;

(e) Organisaties van vrouwen en meisjes met een handicap, die vrouwen en meisjes met een handicap vertegenwoordigen als een heterogene groep. De diversiteit van vrouwen en meisjes met een handicap moet alle soorten beperkingen omvatten.⁶ Het waarborgen van de deelname van vrouwen en meisjes met een handicap is onontbeerlijk in het overleg over specifieke kwesties die vrouwen en meisjes met een handicap uitsluitend of onevenredig treffen, en kwesties die verband houden met vrouwen en meisjes in het algemeen, zoals het beleid inzake gendergelijkheid;

(f) Organisaties en initiatieven van kinderen en jongeren met een handicap, die fundamenteel zijn voor de deelname van kinderen aan het openbare leven en het gemeenschapsleven en voor hun recht om te worden gehoord en hun vrijheid van meningsuiting en vereniging. Volwassenen moeten een belangrijke en ondersteunende rol spelen bij het bevorderen van een omgeving waarin kinderen en jongeren met een handicap zich formeel of informeel kunnen vestigen en handelen binnen hun eigen organisaties en initiatieven, onder meer door samen te werken met volwassenen en andere kinderen en jongeren.

B. Onderscheid tussen organisaties van personen met een handicap en andere maatschappelijke organisaties

13. Organisaties van personen met een handicap moeten worden onderscheiden van organisaties “voor” personen met een handicap, die diensten verlenen en/of pleiten namens personen met een handicap, die in de praktijk kunnen leiden tot een belangenconflict waarbij dergelijke organisaties hun doel als privé-entiteiten boven de rechten van personen met een handicap plaatsen. De Staten die partij zijn, moeten bijzondere aandacht besteden aan de standpunten van personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, de capaciteit en empowerment van deze organisaties ondersteunen en ervoor zorgen dat prioriteit wordt gegeven aan het bepalen van hun standpunten in besluitvormingsprocessen.⁷

14. Er moet ook een onderscheid worden gemaakt tussen organisaties van personen met een handicap en maatschappelijke organisaties. De term “maatschappelijke organisatie” omvat verschillende soorten organisaties, waaronder onderzoeksorganisaties/-instituten, organisaties van dienstverleners en andere private belanghebbenden. Organisaties van

⁶Algemene opmerking nr. 3 (2016) over vrouwen en meisjes met een handicap, lid 5.

⁷ A/HRC/31/62, lid 38; en A/71/314, lid 64.

personen met een handicap zijn een specifiek type van maatschappelijke organisatie. Zij kunnen deel uitmaken van een reguliere overkoepelende maatschappelijke organisatie en/of coalities die niet noodzakelijk specifiek pleiten voor de rechten van personen met een handicap, maar kunnen hun rechten ondersteunen in de mensenrechtenagenda. Overeenkomstig artikel 33 (3) moeten alle maatschappelijke organisaties, met inbegrip van organisaties van personen met een handicap, een rol spelen bij het toezicht houden op het Verdrag. De Staten die partij zijn, moeten voorrang geven aan de standpunten van organisaties van personen met een handicap bij het aanpakken van kwesties die verband houden met personen met een handicap, en kaders ontwikkelen om maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden te verzoeken organisaties van personen met een handicap te raadplegen en te betrekken bij hun werk in verband met de rechten die zijn vastgelegd in het Verdrag en andere onderwerpen, zoals non-discriminatie, vrede en milieurechten.

C. Toepassingsgebied van artikel 4 (3)

15. Om hun verplichtingen uit hoofde van artikel 4 (3) uit te voeren, moeten de Staten die partij zijn de verplichting opnemen om personen met een handicap via hun eigen organisaties nauw te raadplegen en actief te betrekken bij wettelijke en regelgevende kaders en procedures op alle niveaus en in alle takken van de overheid. De Staten die partij zijn, dienen ook overleg met en de betrokkenheid van personen met een handicap te beschouwen als een verplichte stap voorafgaand aan de goedkeuring van wetten, voorschriften en beleidslijnen, ongeacht of deze algemeen of handicapspecifiek zijn. Daarom moet het overleg al vroeg beginnen en een bijdrage leveren aan het eindproduct in alle besluitvormingsprocessen. Organisaties die de grote verscheidenheid aan personen met een handicap vertegenwoordigen, op lokaal, nationaal, regionaal en internationaal niveau zouden bij het overleg moeten worden betrokken.

16. Alle personen met een handicap, zonder enige vorm van uitsluiting op basis van de aard van de handicap, zoals personen met een psychosociale of verstandelijke handicap, kunnen effectief en volledig deelnemen zonder discriminatie op gelijke basis met anderen.⁸ Het recht om via hun representatieve organisaties deel te nemen aan overleg moet op gelijke basis worden erkend voor alle personen met een handicap, ongeacht bijvoorbeeld hun seksuele geaardheid en genderidentiteit. De Staten die partij zijn, moeten een alomvattend antidiscriminatiekader vaststellen om de rechten en fundamentele vrijheden van alle personen met een handicap te waarborgen, en de wetgeving intrekken die personen of organisaties van personen met een handicap strafbaar stelt op grond van geslacht, gender of de sociale status van hun leden en hen hun rechten ontzegt om deel te nemen aan het openbare en politieke leven.

17. De wettelijke verplichting van de Staten die partij zijn om te zorgen voor overleg met organisaties van personen met een handicap omvat de toegang tot openbare besluitvormingsruimten en andere gebieden van onderzoek, universeel ontwerp, partnerschappen, gedelegeerde bevoegdheid en controle door burgers.⁹ Bovendien is het een verplichting die wereldwijde en/of regionale organisaties van personen met een handicap omvat.

1. Aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap

18. De zin "betreffende aangelegenheden die betrekking hebben op personen met een handicap", zoals bedoeld in artikel 4 (3) omvat het volledige scala van wettelijke, administratieve en andere maatregelen die rechtstreeks of onrechtstreeks gevolgen kunnen hebben voor de rechten van personen met een handicap. De brede interpretatie van aangelegenheden met betrekking tot personen met een handicap stelt de Staten die partij zijn in staat om handicaps te integreren in inclusief beleid, waarbij ervoor wordt gezorgd dat personen met een handicap op gelijke voet met anderen worden beschouwd. Het zorgt er ook voor dat de kennis en levenservaringen van personen met een handicap in overweging

⁸ A/HRC/19/36, lid 15–17.

⁹ A/HRC/31/62, lid 63; en A/HRC/34/58 lid 63.

worden genomen bij het nemen van besluiten over nieuwe wettelijke, administratieve en andere maatregelen. Dit omvat besluitvormingsprocessen, zoals algemene wetten en de overheidsbegroting of gehandicapten specifieke wetten die een impact kunnen hebben op hun leven.¹⁰

19. Overleg op grond van artikel 4 (3) belet de Staten die partij zijn om handelingen of praktijken te verrichten die mogelijk onverenigbaar zijn met het Verdrag en de rechten van personen met een handicap. In geval van betwisting over de rechtstreekse of onrechtstreekse gevolgen van de maatregelen die ter discussie staan, moeten de overheidsinstanties van de Staten die partij zijn bij de discussie aantonen dat de aangelegenheid die ter discussie staat geen onevenredig effect zou hebben op personen met een handicap en dat er dus geen overleg nodig is.

20. Voorbeelden van aangelegenheden die rechtstreeks van invloed zijn op personen met een handicap zijn deinstitutionalisering, sociale verzekeringen en invaliditeitspensioenen, persoonlijke bijstand, toegankelijkheidsvereisten en redelijke accommodatiebeleidslijnen. Maatregelen die indirect van invloed zijn op personen met een handicap kunnen betrekking hebben op het grondwettelijk recht, het kiesrecht, de toegang tot justitie, de aanstelling van administratieve autoriteiten voor gehandicapten specifiek beleid of overheidsbeleid op het gebied van onderwijs, gezondheid, werk en werkgelegenheid.

2. “Nauw overleggen met en actief betrekken”

21. Het “nauw overleggen met en actief betrekken” van personen met een handicap via hun representatieve organisaties is een verplichting onder de internationale mensenrechtenwetgeving die de erkenning vereist van de rechtsbevoegdheid van iedereen om deel te nemen aan besluitvormingsprocessen gebaseerd op hun persoonlijke autonomie en zelfbeschikking. Overleg en betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen voor de uitvoering van het Verdrag en bij andere besluitvormingsprocessen moeten alle personen met een handicap en, indien nodig, ondersteunde besluitvormingsregimes betrekken.

22. De Staten die partij zijn, moeten organisaties van personen met een handicap systematisch en openlijk benaderen, raadplegen en betrekken, op een zinvolle en tijdige manier. Dit vereist toegang tot alle relevante informatie, inclusief de websites van overheidsinstanties, via toegankelijke digitale formaten en redelijke accommodatie indien nodig, zoals het aanbieden van gebarentaaltolken, Easy Read-tekst en gewone taal, braille en tactiele communicatie. Open overleg biedt personen met een handicap toegang tot alle ruimten van de openbare besluitvorming, op gelijke voet met anderen, met inbegrip van de nationale fondsen en alle relevante openbare besluitvormingsorganen die relevant zijn voor de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag.

23. Overheidsinstanties moeten de meningen en standpunten van organisaties van personen met een handicap naar behoren in overweging nemen en voorrang geven bij het aanpakken van aangelegenheden die rechtstreeks verband houden met personen met een handicap. Overheidsinstanties die besluitvormingsprocessen leiden, hebben de plicht organisaties van personen met een handicap te informeren over de resultaten van dergelijke processen, met inbegrip van een expliciete uitleg in een begrijpelijke vorm van de bevindingen, overwegingen en motivering van beslissingen over hoe hun standpunten werden overwogen en waarom.

3. Inclusief kinderen met een handicap

24. Artikel 4 (3) erkent ook het belang van het systematisch "opnemen van kinderen met een handicap" bij de ontwikkeling en uitvoering van wetgeving en beleid ter uitvoering van het Verdrag, en in andere besluitvormingsprocessen, via organisaties van kinderen met een handicap of het ondersteunen van kinderen met een handicap. Deze organisaties zijn essentieel voor het faciliteren, bevorderen en waarborgen van de individuele autonomie en actieve participatie van kinderen met een handicap. De Staten die partij zijn, moeten een faciliterende omgeving creëren voor de oprichting en werking van representatieve

¹⁰ A/HRC/31/62 lid 64.

organisaties van kinderen met een handicap als onderdeel van hun verplichting om het recht op vrijheid van vereniging te handhaven, met inbegrip van passende middelen voor steun.

25. De Staten die partij zijn, dienen de wetgeving en regelgeving aan te nemen en programma's te ontwikkelen om ervoor te zorgen dat iedereen de wil en voorkeuren van kinderen begrijpt en respecteert en te allen tijde rekening houdt met hun capaciteiten. De erkenning en bevordering van het recht op individuele autonomie is van het grootste belang voor alle personen met een handicap, inclusief kinderen, die als rechthebbenden moeten worden gerespecteerd.¹¹ Kinderen met een handicap zijn zelf het best geplaatst om hun eigen eisen en ervaringen kenbaar te maken, die nodig zijn bij de ontwikkeling van passende wetgeving en programma's in overeenstemming met het Verdrag.

26. De Staten die partij zijn, kunnen seminaries/bijeenkomsten organiseren waarin kinderen met een handicap worden uitgenodigd om hun mening te uiten. Ze zouden ook kinderen met een handicap kunnen uitnodigen om essays in te dienen over specifieke onderwerpen en hen kunnen aanmoedigen om hun persoonlijke ervaringen of levensverwachtingen toe te lichten. De essays kunnen worden samengevat als input van de kinderen zelf en rechtstreeks worden opgenomen in de besluitvormingsprocessen.

4. Volledige en daadwerkelijke participatie

27. "Volledige en daadwerkelijke participatie" (art. 3 (c)) in de samenleving wordt bedoeld met alle personen, met inbegrip van personen met een handicap, om te zorgen voor een gevoel van verbondenheid met en deel uitmaken van de samenleving. Dit omvat het aanmoedigen en ontvangen van passende steun, waaronder collegiale ondersteuning en steun om deel te nemen aan de maatschappij, en het vrij zijn van stigma en zich veilig en gerespecteerd voelen wanneer men zich in het openbaar uitdrukt. Volledige en daadwerkelijke participatie vereist dat de Staten die partij zijn de deelname faciliteren en overleggen met personen met een handicap die de grote verscheidenheid aan beperkingen vertegenwoordigen.

28. Het recht om deel te nemen is een civiel en politiek recht en een verplichting tot onmiddellijke toepassing, niet onderworpen aan enige vorm van budgettaire beperking, die moet worden toegepast op de besluitvorming, de uitvoering en het toezicht in verband met het Verdrag. Door de deelname van organisaties van personen met een handicap in elk van deze stadia te garanderen, zouden personen met een handicap beter in staat zijn om maatregelen te identificeren en aan te wijzen die hun rechten kunnen bevorderen of belemmeren, wat uiteindelijk betere resultaten oplevert voor dergelijke besluitvormingsprocessen. Volledige en daadwerkelijke participatie moet worden opgevat als een proces, niet als een individuele eenmalige gebeurtenis.¹²

29. De deelname van personen met een handicap aan de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag is mogelijk wanneer deze personen hun recht op vrijheid van meningsuiting, vreedzame vergadering en vereniging kunnen uitoefenen zoals vastgelegd in de artikelen 19, 21 en 22 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten. Personen met een handicap en hun representatieve organisaties die betrokken zijn bij publieke besluitvormingsprocessen om het Verdrag uit te voeren en te controleren, moeten worden erkend in hun rol als verdedigers van de mensenrechten,¹³ en moeten worden beschermd tegen intimidatie, pesterijen en vergeldingsacties, vooral bij het uiten van afwijkende meningen.

30. Het recht om deel te nemen omvat ook verplichtingen met betrekking tot het recht op een eerlijk proces en het recht om te worden gehoord. De Staten die partij zijn die nauw overleggen met en actief organisaties van personen met een handicap betrekken bij de openbare besluitvorming, geven ook uitvoering aan het recht van personen met een handicap op volledige en daadwerkelijke participatie in het openbare en politieke leven, met inbegrip van het actief en passief kiesrecht (artikel 29 van het Verdrag).

¹¹Artikel 7 (3) van het Verdrag. Zie Commissie van de Rechten van het Kind, algemene opmerking nr. 12 (2009) over het recht van het kind om te worden gehoord, lid 134.

¹²Algemene opmerking nr. 12 lid 133.

¹³Zie Algemene Vergadering-resolutie 53/144, bijlage

31. Volledige en daadwerkelijke participatie houdt in dat personen met een handicap worden opgenomen in verschillende besluitvormingsorganen, zowel op lokaal, regionaal, nationaal en internationaal niveau, als in nationale mensenrechteninstellingen, ad-hoccomités, raden en regionale of gemeentelijke organisaties. De Staten die partij zijn, moeten in hun wetgeving en praktijk erkennen dat alle personen met een handicap kunnen worden voorgedragen voor of verkozen in een vertegenwoordigende instantie: bijvoorbeeld door ervoor te zorgen dat personen met een handicap worden voorgedragen aan raden met een handicap op gemeentelijk niveau, of als ambtsdragers bevoegd voor personen met een handicap in de samenstelling van nationale mensenrechteninstellingen.

32. De Staten die partij zijn, moeten de deelname van organisaties van personen met een handicap op internationaal niveau versterken, bijvoorbeeld op het politieke forum op hoog niveau inzake duurzame ontwikkeling en regionale en universele mensenrechtenmechanismen. De deelname van personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, zal dus leiden tot een grotere doeltreffendheid en een gelijk gebruik van publieke middelen, wat zal leiden tot betere resultaten voor deze personen en hun gemeenschappen.

33. Volledige en daadwerkelijke participatie kan ook een transformerend instrument zijn voor sociale verandering, en vertegenwoordiging en empowerment van individuen bevorderen. De betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap bij alle vormen van besluitvorming versterkt het vermogen van deze personen om voor zichzelf op te komen en te onderhandelen, en stelt hen in staat om hun standpunten sterker te uiten, hun aspiraties te realiseren en hun verenigde en uiteenlopende stemmen te versterken. De Staten die partij zijn, moeten de volledige en daadwerkelijke participatie van personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, waarborgen als maatregel om hen te integreren in de samenleving en discriminatie tegen hen te bestrijden. De Staten die partij zijn die de volledige en daadwerkelijke participatie waarborgen en contacten leggen met organisaties van personen met een handicap, verbeteren de transparantie en aansprakelijkheid, waardoor ze inspelen op de eisen van deze personen.¹⁴

D. Artikel 33: betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij nationale tenuitvoerlegging en toezicht

34. Artikel 33 van het Verdrag stelt nationale uitvoeringsmechanismen en onafhankelijke toezichtkaders vast en voorziet in de deelname van organisaties van personen met een handicap daarin. Artikel 33 moet worden gelezen en begrepen als aanvulling op artikel 4 (3).

35. Artikel 33 (1) bepaalt dat de Staten die partij zijn een of meer contactpunten aanwijzen en/of coördinatiemechanismen instellen om de uitvoering van het Verdrag veilig te stellen en daarmee verband houdende maatregelen te vergemakkelijken. Het Comité beveelt aan dat de centrale punten en/of coördinatiemechanismen van de Staten die partij zijn, bestaan uit vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap, en formele procedures voor het betrekken van en het contact leggen met dergelijke organisaties, in overlegprocedures die verband houden met het Verdrag.

36. Overeenkomstig artikel 33 (2) heeft het Comité het belang erkend van onafhankelijke instanties om de uitvoering van dit Verdrag te bevorderen, te beschermen en op te volgen, met inbegrip van nationale mensenrechteninstellingen, in alle stadia van het toezichthoudende proces.¹⁵ Deze instellingen spelen een belangrijke rol bij het toezicht op het Verdrag, bij het bevorderen van de naleving op nationaal niveau en bij het faciliteren van de gecoördineerde acties van nationale actoren, waaronder overheidsinstellingen en het maatschappelijk middenveld, om de mensenrechten te beschermen en te bevorderen.

37. In artikel 33 (3) wordt de nadruk gelegd op de verplichting van de Staten die partij zijn om ervoor te zorgen dat het maatschappelijk middenveld wordt betrokken bij en kan participeren aan het overeenkomstig het Verdrag vastgestelde onafhankelijke

¹⁴ A/HRC/31/62, lid 1–3.

¹⁵ CRPD/C/GBR/CO/1, lid 7 en 37; CRPD/C/BIH/CO/1, lid 58; CRPD/C/ARE/CO/1, lid 61; en CRPD/C/SRB/CO/1, lid 67.

toezichhoudende kader. De betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld moet bestaan uit personen met een handicap via hun representatieve organisaties.

38. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat onafhankelijke toezichhoudende instanties de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap in dergelijke kaders en processen mogelijk maken, vergemakkelijken en waarborgen door middel van officiële mechanismen, zodat hun stem wordt gehoord en erkend in haar verslagen en de uitgevoerde analyse. Het opnemen van organisaties van personen met een handicap in het onafhankelijk toezichhoudende kader en het werk daarvan kan verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld door zetels in de raad van bestuur of adviesorganen van de onafhankelijke toezichhoudende instanties.

39. Artikel 33 (3) impliceert dat de Staten die partij zijn de versterking van de capaciteit binnen het maatschappelijk middenveld, met name organisaties van personen met een handicap, moeten ondersteunen en financieren om hun effectieve deelname aan de processen van de onafhankelijke toezichhoudende kaders te waarborgen. Organisaties van personen met een handicap moeten over passende middelen beschikken, waaronder steun via onafhankelijke en zelfbeheerde financiering, om deel te nemen aan de onafhankelijke toezichhoudende kaders en ervoor te zorgen dat aan redelijke vereisten voor accommodatie en toegankelijkheid voor hun lidmaatschap wordt voldaan. De steun en financiering van organisaties van personen met een handicap in verband met artikel 33 (3) vormt een aanvulling op de verplichtingen van de Staten die partij zijn volgens artikel 4 (3) van het Verdrag en sluit hen niet uit.

40. Zowel het Verdrag als de daarmee verband houdende uitvoeringsstrategieën moeten worden vertaald en toegankelijk en beschikbaar worden gemaakt voor personen die de grote verscheidenheid aan handicaps vertegenwoordigen. De Staten die partij zijn, moeten personen met een handicap toegang geven tot informatie die hen in staat stelt de aangelegenheden in het besluitvormingsproces te begrijpen en te evalueren en zinvolle input te leveren.

41. Om artikel 33 (3) ten uitvoer te leggen, moeten de Staten die partij zijn ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap gemakkelijk toegang hebben tot de contactpunten binnen de regering en/of het coördinatiemechanisme.

III. Verplichtingen van Staten die partij zijn

42. In haar slotopmerkingen heeft de Commissie de Staten die partij zijn herinnerd aan hun plicht om nauw en tijdig te overleggen met personen met een handicap via hun representatieve organisaties, waaronder die van vrouwen en kinderen met een handicap, en hen actief te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van de wetgeving en beleidslijnen ter uitvoering van het Verdrag en andere besluitvormingsprocessen.

43. De Staten die partij zijn, zijn verplicht te zorgen voor de transparantie van de overlegprocessen, passende en toegankelijke informatie te verstrekken en vroegtijdige en voortdurende betrokkenheid te waarborgen. De Staten die partij zijn, mogen geen informatie achterhouden, geen voorwaarden stellen of organisaties van personen met een handicap beletten hun mening vrij te uiten in overleg en tijdens besluitvormingsprocessen. Dit omvat zowel geregistreerde als niet-geregistreerde organisaties, in overeenstemming met het recht op vrijheid van vereniging, dat wettelijk voorgeschreven zou moeten zijn en verenigingen die niet op gelijke basis geregistreerd zou moeten beschermen.¹⁶

44. De Staten die partij zijn, mogen niet eisen dat een organisatie van personen met een handicap wordt geregistreerd als voorwaarde voor deelname aan brede overlegprocessen. Zij moeten er echter voor zorgen dat organisaties van personen met een handicap zich kunnen registreren en hun recht om deel te nemen uit hoofde van artikel 4 (3) en artikel 33 (3) kunnen uitoefenen door gratis en toegankelijke registratiesystemen aan te bieden en de registratie van dergelijke organisaties te vergemakkelijken.¹⁷

¹⁶ A/HRC/31/62, lid 45; en A/HRC/20/27, lid 56.

¹⁷ A/HRC/31/62, lid 40.

45. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat personen met een handicap toegang hebben tot alle faciliteiten en procedures die verband houden met openbare besluitvorming en overleg. De Staten die partij zijn, moeten passende maatregelen nemen om personen met een handicap, met inbegrip van personen met autisme, op gelijke voet met anderen toegang te bieden tot de fysieke omgeving, met inbegrip van gebouwen, vervoer, onderwijs, informatie en communicatie in de eigen taal, met inbegrip van nieuwe informatietechnologieën en -systemen, en de websites van overheidsinstanties, en andere faciliteiten en diensten die open zijn voor of worden verstrekt aan het publiek, zowel in stedelijke als landelijke omgevingen. De Staten die partij zijn, moeten er ook voor zorgen dat overlegprocessen toegankelijk zijn — bijvoorbeeld door gebarentaaltolken, braille en EasyRead — en moeten ondersteuning, financiering en redelijke accommodatie bieden waar nodig en gevraagd,¹⁸ om ervoor te zorgen dat vertegenwoordigers van alle personen met een handicap deelnemen aan consultatieprocessen, zoals bepaald in lid 11, 12 en 50.

46. Organisaties van personen met een zintuiglijke en intellectuele handicap, waaronder belangenorganisaties en organisaties van personen met een psychosociale handicap, moeten vergaderassistenten en ondersteunende personen krijgen, alsook informatie in toegankelijke formaten (zoals gewone taal, EasyRead, alternatieve en augmentatieve communicatiesystemen en pictogrammen), tolken in gebarentaal, tolken voor doofblinde personen en/of ondertiteling tijdens publieke debatten.¹⁹ De Staten die partij zijn, moeten ook financiële middelen uittrekken voor uitgaven in verband met de overlegprocedures voor vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van vervoerskosten en andere kosten die noodzakelijk zijn om vergaderingen en technische briefings bij te wonen.

47. Overleg met organisaties van personen met een handicap moet gebaseerd zijn op transparantie, wederzijds respect, zinvolle dialoog en een oprecht streven naar een collectieve overeenkomst over procedures die inspelen op de diversiteit van personen met een handicap. Dergelijke processen moeten redelijke en realistische tijdschema's mogelijk maken, rekening houdend met de aard van de organisaties van personen met een handicap, die vaak afhankelijk zijn van het werk van "vrijwilligers". De Staten die partij zijn, moeten de werking van hun participatie- en overlegmechanismen periodiek evalueren, met de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap.²⁰

48. De standpunten van personen met een handicap via hun representatieve organisaties moeten naar behoren in aanmerking worden genomen. De Staten die partij zijn, moeten garanderen dat ze niet alleen worden gehoord als een formaliteit of als een tokenistische benadering van overleg.²¹ De Staten die partij zijn, moeten rekening houden met de resultaten van dergelijke overlegondes en deze weerspiegelen in de genomen besluiten,²² door de deelnemers naar behoren te informeren over het resultaat van het proces.²³

49. De Staten die partij zijn, moeten in nauw en doeltreffend overleg en met actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap passende en transparante mechanismen en procedures instellen in de verschillende takken en bestuursniveaus van de overheid, om bij het motiveren van een overheidsbesluit expliciet rekening te houden met de standpunten van dergelijke organisaties.

50. De Staten die partij zijn, moeten zorgen voor nauw overleg en actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, die alle personen met een handicap vertegenwoordigen, met inbegrip van, maar niet beperkt tot vrouwen, ouderen, kinderen, personen die hoge niveaus van ondersteuning vereisen,²⁴ slachtoffers van landmijnen, migranten, vluchtelingen, asielzoekers, binnenlandse ontheemden, personen zonder papieren en staatlozen, personen met werkelijke of vermeende psychosociale beperkingen, personen met intellectuele beperkingen, neurodiverse personen, met inbegrip van personen met

¹⁸Algemene opmerking nr. 6 (2018) over gelijkheid en non-discriminatie, lid 23 en 40.

¹⁹ A/HRC/31/62, lid 75–77.

²⁰Ibid, lid 78–80.

²¹ Onderzoek over de rechten van het kind, algemene opmerking nr. 12, lid 132.

²²CRPD/C/COL/CO/1, lid 11 (a).

²³Commissie van de Rechten van het Kind, algemene opmerking nr. 12, lid 45.

²⁴CRPD/C/ARM/CO/1, lid 6 (a).

autisme of dementie, personen met albinisme, permanente fysieke beperkingen, chronische pijn, lepra en visuele beperkingen en personen die doof, doofblind of anderszins slechthorend zijn en/of personen die leven met hiv/aids. De verplichting van Staten die partij zijn om organisaties van personen met een handicap te betrekken omvat ook die personen met een handicap met een specifieke seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, intersekse personen met een handicap en personen met een handicap die behoren tot inheemse volkeren, nationale, etnische, religieuze of taalkundige minderheden, en die in landelijke gebieden wonen.

51. De Staten die partij zijn, moeten discriminerende en andere praktijken door derden, zoals dienstverleners, verbieden, waarbij direct of indirect wordt ingegrepen in het recht van personen met een handicap om nauw te worden geraadpleegd en actief betrokken te worden bij besluitvormingsprocessen in verband met het Verdrag.

52. De Staten die partij zijn, dienen wetten en beleidslijnen vast te stellen en uit te voeren om ervoor te zorgen dat personen met een handicap hun recht om te worden geraadpleegd kunnen uitoefenen en zich niet kunnen onttrekken aan de betrokkenheid van anderen. Deze maatregelen omvatten het onder de aandacht brengen van familieleden, dienstverleners en overheidsmedewerkers van de rechten van personen met een handicap om deel te nemen aan het openbare en politieke leven. De Staten die partij zijn, moeten mechanismen invoeren om de belangenconflicten van vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap of andere belanghebbenden aan de kaak te stellen, teneinde de negatieve gevolgen ervan voor de autonomie, de wil en de voorkeuren van personen met een handicap te voorkomen.

53. Om aan hun verplichtingen uit hoofde van artikel 4 (3) te voldoen, moeten de Staten die partij zijn wettelijke en bestuursrechtelijke kaders en procedures vaststellen om ervoor te zorgen dat personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, volledig gelijk worden betrokken bij de besluitvormingsprocessen en bij het opstellen van wetgeving en beleid met betrekking tot aangelegenheden die verband houden met personen met een handicap, met inbegrip van wetgeving, beleidslijnen, strategieën en actieplannen met betrekking tot handicaps. De Staten die partij zijn, moeten bepalingen vaststellen om organisaties van personen met een handicap zetels te geven in bijvoorbeeld permanente comités en/of tijdelijke taskforces door hen het recht te geven om werkende leden voor te dragen voor deze organen.

54. De Staten die partij zijn, moeten formele overlegprocedures opzetten en reguleren, met inbegrip van het inplannen van enquêtes, vergaderingen en andere methoden, het opzetten van passende tijdskaders, vroege betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap en voorafgaande, tijdige en brede verspreiding van relevante informatie voor elk proces. De Staten die partij zijn, moeten in overleg met organisaties van personen met een handicap toegankelijke online instrumenten voor overleg ontwerpen en/of alternatieve overlegmethoden in toegankelijke digitale formaten aanbieden. Om ervoor te zorgen dat niemand wordt achtergelaten met betrekking tot overlegprocessen, dienen de Staten die partij zijn personen aan te wijzen die als taak hebben de aanwezigheid op te volgen, ondervertegenwoordigde groepen op te merken en ervoor te zorgen dat aan de vereisten inzake toegankelijkheid en redelijke aanpassingen wordt voldaan. Ook moeten zij ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap die al dergelijke groepen vertegenwoordigen, betrokken en geraadpleegd worden, onder meer door informatie te verstrekken over de vereisten inzake toegankelijkheid en redelijke aanpassingen.

55. De Staten die partij zijn, moeten overleg en betrokkenheid met organisaties van personen met een handicap omvatten bij het uitvoeren van voorbereidende studies en analyses voor het formuleren van beleid. Openbare fora of processen voor de herziening van beleidsvoorstellen moeten volledig toegankelijk zijn voor personen met een handicap om deel te nemen.

56. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat de deelname van organisaties van personen met een handicap aan toezichhoudende processen, door middel van onafhankelijke toezichhoudende kaders, gebaseerd is op duidelijke procedures, passende tijdskaders en eerdere verspreiding van relevante informatie. Toezichhoudende en evaluatiesystemen moeten de mate van betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap bij alle beleidslijnen en programma's onderzoeken en ervoor zorgen dat de standpunten van deze

personen voorrang krijgen. Om hun primaire verantwoordelijkheid voor dienstverlening te vervullen, moeten de partijen van de lidstaten partnerschappen met organisaties van personen met een handicap onderzoeken om input te verkrijgen van de gebruikers van de diensten zelf.²⁵

57. De Staten die partij zijn, moeten bij voorkeur de oprichting aanmoedigen van één enkele, verenigde en diverse representatieve coalitie van organisaties van personen met een handicap die alle kiezers met een handicap omvat en rekening houdt met hun diversiteit en pariteit, en ervoor zorgen dat zij op nationaal niveau betrokken worden bij en deelnemen aan het toezicht op het Verdrag. Organisaties van het maatschappelijk middenveld in het algemeen kunnen organisaties van personen met een handicap niet vertegenwoordigen of repliceren.²⁶

58. De bevordering van belangenbehartiging door en de empowerment van personen met een handicap zijn belangrijke onderdelen van hun deelname aan openbare aangelegenheden; zij vragen de ontwikkeling van technische, administratieve en communicatievaardigheden en de toegang tot informatie en instrumenten met betrekking tot hun rechten, wetgeving en beleidsvorming te vergemakkelijken.

59. De belemmeringen waarmee personen met een handicap geconfronteerd worden bij de toegang tot inclusief onderwijs brengen hun kansen in gevaar en ondermijnen hun vermogen om betrokken te worden bij de publieke besluitvorming, wat op zijn beurt gevolgen heeft voor de institutionele capaciteiten van hun organisaties. De belemmeringen voor de toegang tot het openbaar vervoer, het gebrek aan redelijke aanpassingen en het lage of ontoereikende inkomen en de werkloosheid onder personen met een handicap beperken ook de capaciteit van deze personen om activiteiten van het maatschappelijk middenveld uit te oefenen.

60. De Staten die partij zijn, moeten de capaciteit van organisaties van personen met een handicap versterken om deel te nemen aan alle fasen van de beleidsvorming, door capaciteitsopbouw en opleiding te verstrekken over het mensenrechtenmodel van handicap, onder meer door onafhankelijke financiering. De Staten die partij zijn, moeten personen met een handicap en hun representatieve organisaties ook ondersteunen bij het ontwikkelen van de competenties, kennis en vaardigheden die nodig zijn om onafhankelijk te pleiten voor hun volledige en effectieve deelname aan de samenleving, en bij het ontwikkelen van sterkere democratische bestuursbeginselen, zoals respect voor de mensenrechten, de rechtsstaat, transparantie, verantwoordingsplicht, pluralisme en participatie. Bovendien moeten de Staten die partij zijn richtsnoeren verstrekken over hoe zij toegang kunnen krijgen tot financiering en hun steunbronnen kunnen diversifiëren.²⁷

61. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap zich gemakkelijk en vrij kunnen registreren en fondsen en middelen kunnen zoeken en verkrijgen van nationale en internationale schenkers, met inbegrip van particulieren, privébedrijven, alle publieke en private stichtingen, maatschappelijke organisaties en overheids-, regionale en internationale organisaties.²⁸ Het Comité beveelt de Staten die partij zijn aan criteria vast te stellen voor de toewijzing van middelen voor overleg, onder meer door:

- (a) Rechtstreeks fondsen te verstrekken aan organisaties van personen met een handicap, waarbij bemiddeling door derden wordt vermeden;
- (b) Het prioriteren van middelen aan organisaties van personen met een handicap die zich voornamelijk richten op het verdedigen van de rechten van personen met een handicap;
- (c) De toewijzing van specifieke fondsen voor organisaties van vrouwen met een handicap en van kinderen met een handicap om hun volledige en effectieve deelname aan het

²⁵A/71/314, lid 65–66.

²⁶ CRPD/C/ESP/CO/1, lid 6; en CRPD/C/NZL/CO/1, lid 4.

²⁷ A/HRC/31/62, lid 47–50.

²⁸ A/HRC/20/27, lid 67–68.

proces van het opstellen, ontwikkelen en implementeren van wetten en beleidslijnen en in het toezichthoudende kader mogelijk te maken;²⁹

(d) De verdeling van fondsen op gelijke basis over verschillende organisaties van personen met een handicap, waaronder duurzame institutionele kernfinanciering, in plaats van beperkt te blijven tot projectgebonden financiering;

(e) Het verzekeren van de autonomie van organisaties van personen met een handicap bij het bepalen van hun belangenagenda, ondanks de ontvangen financiering;

f) Een onderscheid te maken tussen de financiering van organisaties van personen met een handicap en de projecten die door deze organisaties worden uitgevoerd;

(g) Het ter beschikking te stellen van financiering aan alle organisaties van belangengroepen van personen met een handicap en/of organisaties die geen wettelijke status hebben verkregen door wetten die de rechtsbevoegdheid van hun leden weigeren en de registratie van hun organisaties belemmeren;

(h) Het invoeren en implementeren van aanvraagprocessen voor financiering in toegankelijke formaten.

62. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap toegang hebben tot nationale fondsen om hun activiteiten te ondersteunen teneinde situaties te vermijden waarin zij alleen op externe bronnen moeten vertrouwen, wat hun vermogen om levensvatbare organisatiestructuren op te zetten zou beperken.³⁰ Organisaties van personen met een handicap die steun krijgen uit publieke en private financiële middelen, aangevuld met lidgelden, zijn beter in staat om de deelname van personen met een handicap te verzekeren in alle vormen van politieke en administratieve besluitvorming, hen te ondersteunen en individuele en verschillende groepsgerichte sociale activiteiten te creëren en te leiden.

63. De Staten die partij zijn, moeten passende en toereikende financiering garanderen voor organisaties van personen met een handicap door de instelling van een verantwoordelijk wettelijk erkend officieel mechanisme, bijvoorbeeld trustfondsen op nationaal en internationaal niveau.

64. De Staten die partij zijn, moeten meer publieke middelen beschikbaar stellen voor de oprichting en versterking van organisaties van personen met een handicap die allerlei vormen van beperkingen vertegenwoordigen. Ze moeten ook zorgen voor hun toegang tot nationale financiering, onder meer door belastingvrijstellingen en vrijheid van erfbelasting, en de nationale loterij.³¹ De Staten die partij zijn, moeten de toegang van organisaties van personen met een handicap tot buitenlandse financiering in het kader van internationale samenwerking en ontwikkelingshulp bevorderen en vergemakkelijken, ook op regionaal niveau, op dezelfde basis als andere niet-gouvernementele mensenrechtenorganisaties.

65. De Staten die partij zijn, moeten krachtige mechanismen en procedures ontwikkelen die doeltreffende sancties garanderen voor niet-naleving van de verplichtingen uit hoofde van artikel 4 (3) en artikel 33 (3). De naleving moet worden gecontroleerd door onafhankelijke instanties, bijvoorbeeld het bureau van de ombudspersoon of een parlementaire commissie, die bevoegd zijn onderzoeken te starten en de verantwoordelijke instanties ter verantwoording te roepen. Tegelijkertijd moeten organisaties van personen met een handicap juridische stappen kunnen ondernemen tegen entiteiten wanneer zij vinden dat deze personen niet voldoen aan artikel 4 (3) en artikel 33 (3).³² Dergelijke mechanismen moeten deel uitmaken van de wettelijke kaders voor de overleg en betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, en de nationale antidiscriminatiewetgeving,³³ op alle besluitvormingsniveaus.

²⁹ CRPD/C/1/Rev.1, bijlage

³⁰ A/71/314, lid 65–66.

³¹ A/59/401, lid 82 (l) en (t); en A/HRC/31/62, lid 51–54.

³² A/71/314, lid 68–69.

³³ Algemene opmerking nr. 6 lid 72.

66. De Staten die partij zijn, moeten effectieve rechtsmiddelen erkennen, ook van collectieve aard, of collectieve processen om de naleving van het participatierecht van personen met een handicap af te dwingen. Overheidsinstanties kunnen aanzienlijk bijdragen tot het effectief waarborgen van de toegang van personen met een handicap tot justitie in situaties die hun rechten negatief beïnvloeden.³⁴ Doeltreffende rechtsmiddelen kunnen zijn: a) opschorting van de procedure; b) terugkeer naar een vroeger stadium van de procedure om overleg en betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap te waarborgen; c) uitstel van de uitvoering van het besluit tot passend overleg; of d) volledige of gedeeltelijke vernietiging van het besluit op grond van niet-naleving van artikel 4 (3) en artikel 33 (3).

IV. Verhouding tot andere bepalingen van het Verdrag

67. Artikel 3 beschrijft een reeks overkoepelende beginselen die als leidraad dienen voor de interpretatie en uitvoering van het Verdrag. Het omvat “volledige en daadwerkelijke participatie en opname in de samenleving”, wat betekent dat de deelname van personen met een handicap via hun representatieve organisaties de hele tekst doorsnijdt en geldt voor het hele Verdrag.³⁵

68. In het kader van de algemene verplichtingen van de Staten die partij zijn is artikel 4 (3) van toepassing op het gehele Verdrag en van belang voor de uitvoering van al zijn verplichtingen.

69. Lid 1, 2 en 5 van artikel 4 zijn van het grootste belang voor de uitvoering van lid 3 van hetzelfde artikel, aangezien zij de primaire verplichtingen van Staten die partij zijn omvatten, die zich zonder beperkingen of uitzonderingen uitstrekken tot alle delen van federale staten, die verband houden met het opzetten van de nodige structuren en kaders en het nemen van maatregelen om aan het Verdrag te voldoen.

70. Beleid ter bevordering van gelijkheid en non-discriminatie van personen met een handicap, zoals bepaald in artikel 5, moet worden aangenomen en gecontroleerd in overeenstemming met artikel 4 (3) en artikel 33 (3).³⁶ Het nauwe overleg en de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap, die de diversiteit van de samenleving vertegenwoordigen, is een essentieel onderdeel voor succes bij het aannemen van en toezicht houden op wettelijke kaders en richtsnoeren die bedoeld zijn om de facto en inclusieve gelijkheid te bevorderen, inclusief maatregelen voor positieve actie.

71. Overlegprocedures mogen personen met een handicap niet uitsluiten of discrimineren op grond van hun handicap. Procedures en de bijbehorende materialen moeten inclusief en toegankelijk zijn voor personen met een handicap en moeten tijdskaders en technische bijstand omvatten voor de vroegtijdige betrokkenheid bij overlegprocessen. In alle dialoog- en overlegprocessen moet altijd worden voorzien in een redelijke accommodatie, en de wetgeving en het beleid inzake redelijke accommodatie moeten worden ontwikkeld in nauw overleg met en de actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap.

72. Artikel 6 van het Verdrag vereist maatregelen om de volledige ontwikkeling, vooruitgang en empowerment van vrouwen en meisjes met een handicap te waarborgen. De Staten die partij zijn, moeten de oprichting van organisaties van vrouwen en meisjes met een handicap aanmoedigen en vergemakkelijken, als een mechanisme om hun deelname aan het openbare leven mogelijk te maken, op gelijke basis met mannen met een handicap, via hun eigen organisaties. De Staten die partij zijn, moeten het recht van vrouwen met een handicap erkennen om zich te vertegenwoordigen en te organiseren en hun effectieve betrokkenheid bij nauw overleg krachtens artikel 4 (3) en artikel 33 (3) vergemakkelijken. Vrouwen en meisjes met een handicap moeten ook op gelijke basis worden opgenomen in alle takken en organen van het kader voor uitvoering en onafhankelijk toezicht. Alle overlegorganen,

³⁴ Ibid., lid 73 (h).

³⁵ Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Mensenrechten, *Monitoring the Convention on the Rights of Persons with Disabilities: Guidance for Human Rights Monitors, Professional Training Series No. 17* (New York en Genève, 2010).

³⁶ Zie algemeen opmerking nr. 6.

mechanismen en procedures moeten handicap specifiek en inclusief zijn en gendergelijkheid waarborgen.

73. Vrouwen met een handicap moeten deel uitmaken van het leiderschap van organisaties van personen met een handicap op gelijke basis met mannen met een handicap en moeten binnen overkoepelende organisaties van personen met een handicap ruimte en macht krijgen via paritaire vertegenwoordiging, vrouwencomités, empowerment-programma's enz. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat vrouwen met een handicap, met inbegrip van vrouwen onder elke vorm van voogdij of opgenomen in een instelling, deelnemen aan het ontwerpen en implementeren van en toezicht houden over alle maatregelen die een impact hebben op hun leven. Vrouwen met een handicap moeten kunnen deelnemen aan besluitvormingsprocessen die kwesties aanpakken die een exclusieve of onevenredige impact hebben op hen, en op vrouwenrechten en gendergelijkheidsbeleid in het algemeen, bijvoorbeeld beleid inzake seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, en alle vormen van gendergerelateerd geweld tegen vrouwen.

74. Artikel 4 (3) en artikel 33 (3) zijn van fundamenteel belang voor de toepassing van de rechten van kinderen met een handicap zoals vermeld in artikel 7. De Staten die partij zijn, moeten maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat kinderen met een handicap via hun representatieve organisaties deelnemen aan en actief betrokken worden bij alle aspecten van planning, uitvoering, toezicht en evaluatie van relevante wetgeving, beleidslijnen, diensten en programma's die hun leven beïnvloeden, op school en op communautair, lokaal, nationaal en internationaal niveau. Het doel van deelname is de empowerment van kinderen met een handicap en erkenning door plichtsdragers dat zij rechthebbenden zijn die een actieve rol kunnen spelen in hun gemeenschappen en maatschappij. Dit gebeurt op verschillende niveaus, te beginnen met de erkenning van hun recht om gehoord te worden, tot hun actieve betrokkenheid bij de realisatie van hun eigen rechten.³⁷

75. De Staten die partij zijn, moeten kinderen met een handicap ondersteunen bij hun besluitvorming, door onder andere te voorzien in en hen in staat te stellen gebruik te maken van elke vorm van communicatie die nodig is om hun mening te uiten,³⁸ inclusief kindvriendelijke informatie, alsook adequate ondersteuning voor de eigen belangenbehartiging, en door ervoor te zorgen dat alle professionals die met en voor dergelijke kinderen werken, een passende opleiding krijgen.³⁹ De Staten die partij zijn, moeten ook voorzien in bijstand en procedures die op de leeftijd zijn afgestemd en kinderen met een handicap ondersteunen. De deelname van hun organisaties moet worden beschouwd als onmisbaar bij overleg over specifieke kwesties die hen aangaan, en hun mening moet naar behoren worden gewogen in overeenstemming met hun leeftijd en rijpheid.

76. Artikel 4 (3) is van bijzonder belang voor bewustmaking (art. 8). Het Comité herinnert aan zijn aanbevelingen aan de Staten die partij zijn om, met deelname van organisaties van personen met een handicap, systematische bewustmakingsprogramma's te implementeren, waaronder mediacampagnes via openbare radiostations en televisieprogramma's, gericht op het weergeven van personen met een handicap in al hun diversiteit als rechthebbenden.⁴⁰ Bewustmakingscampagnes en opleidingsprogramma's gericht op alle ambtenaren in de overheidssector moeten in overeenstemming zijn met de beginselen van het Verdrag en gebaseerd zijn op het mensenrechtenmodel van handicap om vastgeroeste gender- en invaliditeitsstereotypes in de samenleving te overwinnen.

77. Opdat organisaties van personen met een handicap naar behoren zouden kunnen deelnemen aan de overleg- en controleprocessen van het Verdrag, is een optimale toegankelijkheid van belang (art. 9) tot de procedures, mechanismen, informatie en communicatie, faciliteiten en gebouwen, met inbegrip van redelijke aanpassingen. De Staten die partij zijn, moeten internationale toegankelijkheidsnormen en het universele

³⁷United Nations Children's Fund, "Conceptual framework for monitoring outcomes of adolescent participation" (maart 2018). Beschikbaar op www.unicef.org/adolescence/files/Conceptual_Framework_for_Measuring_Outcomes_of_Adolescent_Participation_March_2018.pdf.

³⁸Commissie van de Rechten van het Kind, algemene opmerking nr. 12, lid 21.

³⁹ Ibid., lid 34.

⁴⁰ CRPD/C/MDA/CO/1, lid 19; CRPD/C/AZE/CO/1, lid 21; en CRPD/C/TUN/CO/1, lid 21.

ontwerpproces ontwikkelen, aannemen en implementeren, bijvoorbeeld op het gebied van informatie- en communicatietechnologie⁴¹ om te zorgen voor nauw overleg met en actieve betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap.⁴²

78. In risicosituaties en humanitaire noodsituaties (art. 11) is het belangrijk dat de Staten die partij zijn en humanitaire actoren de actieve deelname aan en de coördinatie en het zinvol overleg waarborgen met organisaties van personen met een handicap, met inbegrip van die op alle niveaus die vrouwen, mannen en kinderen met een handicap van alle leeftijden vertegenwoordigen. Dit vereist dat organisaties van personen met een handicap actief worden betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van en toezicht houden op wetgeving en beleid in verband met noodsituaties en bij het vaststellen van prioriteiten voor de verdeling van hulp overeenkomstig artikel 4 (3). De Staten die partij zijn, moeten de oprichting bevorderen van organisaties van in eigen land ontheemden of vluchtelingen met een handicap die in staat zijn hun rechten te verdedigen in elke risicosituatie, ook tijdens gewapende conflicten.

79. Gelijke erkenning voor de wet (art. 12) zorgt ervoor dat alle personen met een handicap het recht hebben om hun volledige rechtsbevoegdheid uit te oefenen en dat zij gelijke rechten hebben om beslissingen te nemen die hen aanbelangen en deze te controleren. Gelijke erkenning voor de wet is een voorwaarde voor direct en effectief overleg en betrokkenheid van personen met een handicap bij de ontwikkeling en uitvoering van wetgeving en beleidslijnen ter uitvoering van het Verdrag. Het Comité beveelt aan dat de niet-naleving van artikel 12 in geen geval een belemmering vormt voor de inclusieve toepassing van artikel 4 (3) en artikel 33 (3). Wetten en beleidslijnen moeten worden gewijzigd om deze belemmering van deelname aan te pakken op basis van ontkenning van de rechtsbevoegdheid.

80. Het Comité herinnert aan zijn algemene opmerking nr. 1 (2014) over gelijke erkenning voor de wet, waarin het stelt dat rechtsbevoegdheid de sleutel is tot volledige en effectieve deelname aan de samenleving en aan besluitvormingsprocessen en moet worden gegarandeerd aan alle personen met een handicap, inclusief personen met een intellectuele handicap, personen met autisme en personen met een werkelijke of vermeende psychosociale handicap, en kinderen met een handicap via hun organisaties. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat er ondersteunde besluitvormingsregelingen beschikbaar zijn om deelname aan beleidsvorming en overleg mogelijk te maken waarbij de autonomie, wil en voorkeuren van personen worden gerespecteerd.

81. Het recht van personen met een handicap om toegang te hebben tot justitie (art. 13) impliceert dat personen met een handicap het recht hebben om op gelijke voet met anderen deel te nemen aan het rechtstelsel in zijn geheel. Deze participatie neemt vele vormen aan en omvat personen met een handicap die de rol opnemen van bijvoorbeeld eisers, slachtoffers, verdachten, rechters, juryleden en advocaten, als onderdeel van het democratische systeem dat bijdraagt aan goed bestuur.⁴³ Nauw overleg met personen met een handicap via hun representatieve organisaties is essentieel in alle processen om wetten, voorschriften, beleidslijnen en programma's betreffende de deelname van deze personen aan het rechtssysteem uit te vaardigen en/of te wijzigen.

82. Om alle vormen van uitbuiting, geweld en misbruik te voorkomen (art. 16), moeten Staten die partij zijn ervoor zorgen dat alle faciliteiten en programma's die bedoeld zijn om personen met een handicap te bedienen, daadwerkelijk door onafhankelijke autoriteiten worden gecontroleerd. Het Comité stelt vast dat schendingen van de rechten van personen met een handicap zich blijven voordoen in inrichtingen die personen met een handicap "dienen", zoals psychiatrische en/of residentiële instellingen. Overeenkomstig artikel 33 (3) betekent dit dat het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van organisaties van personen met een handicap, actief moet worden betrokken bij het toezicht op deze faciliteiten en diensten, ongeacht of de onafhankelijke toezichhoudende autoriteit, waaraan de taak

⁴¹Algemene opmerking nr. 2 (2014) over toegankelijkheid, lid 5–7 en 30.

⁴²Ibid., lid 16, 25 en 48.

⁴³ *Beasley v. Australia* (CRPD/C/15/D/11/2013), lid 8.9; en *Lockrey v. Australia* (CRPD/C/15/D/13/2013), lid 8,9.

krachtens artikel 16 (3) is toegewezen, samenvalt met het onafhankelijke toezichthoudend kader krachtens artikel 33 (2).

83. Herinnerend aan zijn algemene opmerking nr. 5 (2017) over zelfstandig wonen en deel uitmaken van de samenleving, zijn overleg met en actieve betrokkenheid van personen met een handicap via hun representatieve organisaties van cruciaal belang voor de goedkeuring van alle plannen en strategieën, en voor de follow-up en toezicht, bij de implementatie van het recht op zelfstandig wonen en deel uitmaken van de samenleving (art. 19). Bij de actieve betrokkenheid en het overleg op alle niveaus in het besluitvormingsproces moeten alle personen met een handicap betrokken zijn. Personen met een handicap, met inbegrip van personen die momenteel in een instelling verblijven, moeten worden betrokken bij de planning en uitvoering van en het toezicht op deïstitutionaliseringstrategieën en bij de ontwikkeling van ondersteunende diensten, met bijzondere aandacht voor deze personen.⁴⁴

84. Toegang tot informatie (art. 21) is noodzakelijk om organisaties van personen met een handicap te betrekken en ten volle deel te nemen aan het toezichthoudend proces en hun mening vrij te uiten. Dergelijke organisaties moeten de informatie tijdig en zonder extra kosten ontvangen in toegankelijke formaten, waaronder digitale formaten en technologieën die geschikt zijn voor alle vormen van handicaps. Dit omvat het gebruik van gebarentaal, EasyRead, gewone taal en braille, augmentatieve en alternatieve communicatie, en alle andere toegankelijke middelen, modi en formaten van communicatie naar keuze door personen met een handicap in officiële interacties. Voldoende voorafgaand aan elk overleg moet alle relevante informatie, met inbegrip van specifieke budgettaire, statistische en andere relevante informatie die nodig is voor een geïnformeerd advies, beschikbaar worden gesteld.

85. Waarborgen van het recht op inclusief onderwijs (art. 24), in overeenstemming met de algemene opmerking van het Comité nr. 4 (2016) over het recht op inclusief onderwijs, moeten de Staten die partij zijn via hun representatieve organisaties overleg plegen met personen met een handicap, inclusief kinderen met een handicap, en hen actief betrekken bij alle aspecten van planning, uitvoering, toezicht en evaluatie van inclusief onderwijsbeleid en -wetgeving.⁴⁵ Inclusief onderwijs is essentieel voor de deelname van personen met een handicap zoals beschreven in artikel 4 (3) en artikel 33 (3). Onderwijs stelt mensen in staat zich te ontwikkelen en vergroot de kans op deelname binnen de samenleving, wat nodig is om de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag te waarborgen. De Staten die partij zijn, moeten ervoor zorgen dat openbare en private onderwijsinstellingen overleg plegen met personen met een handicap en ervoor zorgen dat hun mening binnen het onderwijssysteem naar behoren in overweging wordt genomen.

86. Alle beleidslijnen met betrekking tot het recht van personen met een handicap om te werken en tewerkstelling (art. 27) moeten worden aangenomen in overleg met en met betrokkenheid van de representatieve organisaties van personen met een handicap. Het beleid moet erop gericht zijn toegang tot werkgelegenheid te garanderen; werk te bevorderen op open, inclusieve, niet-discriminerende, toegankelijke en concurrerende arbeidsmarkten en -omgevingen; gelijke kansen en gendergelijkheid te waarborgen; en te voorzien in redelijke aanpassingen en ondersteuning voor alle personen met een handicap.

87. De verwezenlijking van het recht op een adequate levensstandaard en sociale bescherming (art. 28) houdt rechtstreeks verband met artikel 4 (3). De deelname van organisaties van personen met een handicap aan het overheidsbeleid is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat specifieke situaties van uitsluiting, ongelijkheid en armoede onder personen met een handicap en hun gezinnen die in armoede leven, worden aangepakt door de autoriteiten van de Staten die partij zijn bij dit beleid. De Staten die partij zijn, moeten met name trachten in contact te komen met organisaties van personen met een handicap en personen met een handicap die werkloos zijn, geen vast inkomen hebben of niet kunnen werken wegens het impliciete verlies van rechten of uitkeringen, die in landelijke of afgelegen gebieden, en inheemse volkeren, vrouwen en ouderen. Bij het nemen en evalueren van maatregelen, strategieën, programma's, beleidslijnen en wetgeving met betrekking tot de

⁴⁴ Algemene opmerking nr. 5 (2017) over zelfstandig wonen en opgenomen zijn in de samenleving, lid 71.

⁴⁵ Algemene opmerking nr. 4, lid 7.

uitvoering van artikel 28 en bij het toezicht daarop moeten de Staten die partij zijn nauw overleg plegen met en actief betrokken zijn bij organisaties van personen met een handicap die alle personen met een handicap vertegenwoordigen, om ervoor te zorgen dat de integratie van handicaps wordt gewaarborgd en dat naar behoren rekening wordt gehouden met hun eisen en standpunten.

88. Het recht van personen met een handicap om deel te nemen aan het politieke en openbare leven (art. 29) is van extreem belang om ervoor te zorgen dat personen met een handicap gelijke kansen krijgen om volledig en effectief deel te nemen aan en te worden opgenomen in de samenleving. Het recht om te stemmen en verkozen te worden is een essentieel onderdeel van het recht om deel te nemen, aangezien verkozen vertegenwoordigers beslissen over de politieke agenda en essentieel zijn om de uitvoering van en het toezicht op het Verdrag te waarborgen en hun rechten en belangen te behartigen.

89. De Staten die partij zijn, moeten in nauw overleg met organisaties van personen met een handicap verordeningen aannemen om personen met een handicap die hulp nodig hebben, in staat te stellen zelf hun stem uit te brengen. Hiervoor kan het nodig zijn hulpmiddelen beschikbaar te stellen voor personen met een handicap in stembokjes (op verkiezingsdag en bij voorverkiezingen) bij nationale en lokale verkiezingen en nationale referenda.

90. Personen die alle of een deel van de grote verscheidenheid aan beperkingen vertegenwoordigen, moeten via hun organisaties van personen met een handicap worden geraadpleegd en betrokken bij het proces en de uitvoering van de verzameling van gegevens en informatie (art. 31).

91. De Staten die partij zijn, moeten een uniform gegevensverzamelingsstelsel opzetten om kwalitatieve, toereikende, tijdige en betrouwbare gegevens te verzamelen, opgesplitst naar geslacht, leeftijd, etnische herkomst, landelijke/stedelijke bevolking, type handicap en sociaal-economische status, met betrekking tot alle personen met een handicap en hun toegang tot de rechten uit hoofde van het Verdrag. Zij moeten een stelsel opzetten voor het opstellen en uitvoeren van beleid dat uitvoering moet geven aan het Verdrag, door nauw samen te werken met organisaties van personen met een handicap en door gebruik te maken van de Washington Group on Disability Statistics. Er moet ook worden gestreefd naar aanvullende instrumenten voor het verzamelen van gegevens om informatie te verkrijgen over percepties en attitudes en om deze kiezers op te nemen die de Washington Group buiten beschouwing laat.

92. Bij de beslissing over en de uitvoering van de internationale samenwerking (art. 32) is het nauwe partnerschap, de samenwerking en de betrokkenheid van personen met een handicap via hun representatieve organisaties van cruciaal belang voor het aannemen van het ontwikkelingsbeleid overeenkomstig het Verdrag. Organisaties van personen met een handicap moeten worden geraadpleegd en betrokken op elk niveau van ontwikkeling en uitvoering van en toezicht op plannen, programma's en projecten voor internationale samenwerking, met inbegrip van de Agenda 2030 en het Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030.

93. Artikel 34(3) is van belang voor de naleving van de relevante criteria voor het lidmaatschap van het Comité. Het schrijft voor dat de Staten die partij zijn bij het nomineren van kandidaten naar behoren rekening moeten houden met het bepaalde in artikel 4(3). Daarom moeten de Staten die partij zijn nauw overleggen met organisaties van personen met een handicap en hen actief betrekken bij dit proces alvorens ze kandidaten voordragen voor het Comité. Er moeten nationale wetgevingskaders en -procedures worden vastgesteld voor transparante en participatieve procedures waarbij organisaties van personen met een handicap betrokken zijn en waarbij de resultaten van overleg in overweging moeten worden genomen, zodat deze worden weerspiegeld in de uiteindelijke voordracht.

V. Uitvoering op nationaal niveau

94. Het Comité erkent dat de Staten die partij zijn voor uitdagingen staan bij de uitvoering van het recht van personen met een handicap om te worden geraadpleegd over en betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van en het toezicht op de wetgeving en het beleid ter

uitvoering van het Verdrag. De Staten die partij zijn, moeten onder meer de volgende maatregelen nemen om de volledige uitvoering van artikel 4 (3) en artikel 33 (3) te waarborgen:

- (a) Intrekking van alle wetten, met inbegrip van wetten die de rechtsbevoegdheid ontzeggen, die verhinderen dat personen met een handicap, ongeacht de aard van de handicap, worden geraadpleegd en actief worden betrokken via hun organisaties van personen met een handicap;
- (b) Een gunstig klimaat scheppen voor de oprichting en werking van organisaties van personen met een handicap, door een beleidskader vast te stellen dat gunstig is voor de oprichting en duurzame werking ervan; Dit omvat het waarborgen van hun onafhankelijkheid en autonomie ten opzichte van de staat, de instelling, de uitvoering van en toegang tot passende financieringsmechanismen, met inbegrip van overheidsfinanciering en internationale samenwerking, en het verlenen van steun, met inbegrip van technische bijstand, voor empowerment en capaciteitsopbouw;
- (c) Intimidatie, pesterijen of vergeldingsmaatregelen tegen individuen en organisaties die hun rechten krachtens het Verdrag op nationaal en internationaal niveau bevorderen, verbieden. De Staten die partij zijn, moeten ook mechanismen aannemen om personen met een handicap en hun representatieve organisaties te beschermen tegen intimidatie, pesterijen en vergeldingsmaatregelen, ook wanneer zij samenwerken met het Comité of andere internationale organen en mensenrechtenmechanismen;
- (d) De oprichting van overkoepelende organisaties van personen met een handicap, die de activiteiten van hun leden coördineren en vertegenwoordigen, en individuele organisaties van personen met een handicap met verschillende handicaps aanmoedigen om ervoor te zorgen dat zij worden opgenomen in het toezichthoudend proces en er volledig aan deelnemen, ook degenen die het meest ondervertegenwoordigd zijn. Als een verdragsluitende Staat hindernissen ondervindt bij het betrekken van elke individuele organisatie van personen met een handicap bij haar besluitvorming, kan zij vertegenwoordigers van dergelijke organisaties opnemen in permanente of tijdelijke taskforces enz., wanneer dit niet kan gebeuren via een overkoepelende organisatie of een coalitie van organisaties van personen met een handicap;
- (e) Wetgeving en beleidslijnen aannemen die het recht op deelname en betrokkenheid van organisaties van personen met een handicap erkennen en regelgeving die duidelijke procedures vastlegt voor overleg op alle niveaus van autoriteit en besluitvorming. Dit wetgevings- en beleidskader moet voorzien in de verplichte openbare hoorzittingen voordat besluiten worden aangenomen, en moet bepalingen bevatten die duidelijke tijdskaders, de toegankelijkheid van overleg en een verplichting om redelijke accommodatie en ondersteuning te bieden vereisen. Dit kan gebeuren door duidelijke verwijzingen in wetten en andere vormen van regelgeving naar de deelname en selectie van vertegenwoordigers van organisaties van personen met een handicap;
- (f) Instellen van permanente overlegmechanismen met organisaties van personen met een handicap, waaronder rondetafelgesprekken, participatieve dialogen, openbare hoorzittingen, enquêtes en online consultaties, met inachtneming van hun diversiteit en autonomie, zoals aangegeven in lid 11, 12 en 50. Dit kan ook de vorm aannemen van een nationale adviesraad, zoals een representatieve nationale gehandicaptenraad die organisaties van personen met een handicap vertegenwoordigt;
- (g) De deelname van personen met een handicap garanderen en ondersteunen via organisaties van personen met een handicap, die een grote verscheidenheid aan achtergronden weerspiegelen, zoals geboorte en gezondheidstoestand, leeftijd, ras, geslacht, taal, nationale, etnische, inheemse of sociale herkomst, seksuele geaardheid en genderidentiteit, interseksuele variatie, religieuze en politieke gezindheid, migrantenstatus, groepen met een handicap of een andere status;
- (h) Contacten leggen met organisaties van personen met een handicap die vrouwen en meisjes met een handicap vertegenwoordigen en hun deelname verzekeren aan alle processen van openbare besluitvorming in een veilige omgeving, in het bijzonder met betrekking tot de

ontwikkeling van een beleid inzake de vrouwenrechten en gendergelijkheid, en gendergerelateerd geweld tegen vrouwen, met inbegrip van seksueel geweld en misbruik;

(i) Personen met een handicap, met inbegrip van kinderen en vrouwen met een handicap, via hun representatieve organisaties raadplegen en actief betrekken bij planning, uitvoering, toezicht en meting van openbare besluitvormingsprocessen op alle niveaus, vooral in aangelegenheden die hen aangaan, ook in risicosituaties en humanitaire noodsituaties, en hen redelijke en realistische tijdschema's geven bij het verstrekken van hun standpunten en adequate financiering en ondersteuning;

(j) De oprichting, capaciteitsopbouw, financiering en effectieve deelname van organisaties van personen met een handicap of groepen van personen met een handicap, waaronder ouders en gezinnen van personen met een handicap in hun ondersteunende rol, op alle besluitvormingsniveaus aanmoedigen en ondersteunen. Dit omvat op lokaal, nationaal, regionaal (ook binnen een regionale integratieorganisatie) of internationaal niveau het ontwikkelen, ontwerpen, hervormen en uitvoeren van beleidslijnen en programma's;

k) Toezicht waarborgen op de naleving door de Staten die partij zijn van artikel 4 (3) en artikel 33 (3), en organisaties van personen met een handicap te helpen bij dit toezicht;

(l) In samenwerking met organisaties van personen met een handicap effectieve handhavingsmechanismen ontwikkelen en implementeren, met zinvolle sancties en rechtsmiddelen, bij niet-naleving van de verplichtingen van de Staten die partij zijn krachtens artikel 4 (3) en artikel 33 (3);

(m) Redelijke aanpassingen waarborgen, alsook de toegankelijkheid van alle faciliteiten, materialen, vergaderingen, oproepen tot het indienen van voorstellen, procedures en informatie en communicatie in verband met openbare besluitvorming, overleg en toezicht op redelijke wijze worden ondergebracht en toegankelijk zijn voor alle personen met een handicap, met inbegrip van personen die geïsoleerd zijn in instellingen of psychiatrische ziekenhuizen en personen met autisme;

(n) Via hun representatieve organisaties hulp bieden die is aangepast aan de handicap en de leeftijd voor de deelname van personen met een handicap aan openbare besluitvormingsprocessen, overleg- en toezichthoudende processen. Strategieën ontwikkelen om ervoor te zorgen dat kinderen met een handicap deelnemen aan overlegprocedures voor de uitvoering van het Verdrag die inclusief, kindvriendelijk, transparant en met respect voor hun recht op vrijheid van meningsuiting en gedachten zijn;

(o) Overleg en procedures organiseren op een open en transparante manier en in begrijpelijke formaten, inclusief alle organisaties van personen met een handicap;

(p) Ervoor zorgen dat organisaties van personen met een handicap financiering en andere vormen van middelen kunnen ontvangen en/of zoeken uit nationale en internationale bronnen, met inbegrip van particulieren en bedrijven, organisaties uit het maatschappelijk middenveld, Staten die partij zijn en internationale organisaties, met inbegrip van toegang tot belastingvrijstellingen, en de nationale loterij;

(q) Bestaande overlegprocedures in niet-gehandicaptenspecifieke rechtsgebieden via hun representatieve organisaties toegankelijk en inclusief maken voor personen met een handicap;

(r) Actief en nauw overleg plegen met personen met een handicap, via hun representatieve organisaties, over processen voor overheidsfinanciering, het toezicht op de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling op nationaal niveau, internationale besluitvorming en internationale samenwerking met andere Staten die partij zijn en een ontwikkelingsbeleid aannemen dat de rechten en meningen van personen met een handicap integreert bij de uitvoering van en het toezicht op de Agenda 2030 op nationaal niveau;

(s) De deelname, vertegenwoordiging en gemakkelijke toegang waarborgen van personen met een handicap tot contactpunten op alle overheidsniveaus en coördinatiemechanismen, en hun samenwerking en vertegenwoordiging binnen de onafhankelijke toezichthoudende kaders;

(t) De deelname en betrokkenheid bevorderen en waarborgen van personen met een handicap via hun representatieve organisaties in internationale mensenrechtenmechanismen op regionaal en wereldniveau;

(u) In nauw overleg met organisaties van personen met een handicap verifieerbare indicatoren vastleggen voor een goede deelname, concrete tijdschema's en verantwoordelijkheden voor implementatie en toezicht. Deze deelname kan bijvoorbeeld worden gemeten door uitleg te geven over de reikwijdte van hun deelname aan voorstellen tot wijziging van wetten of door verslag uit te brengen over het aantal vertegenwoordigers van dergelijke organisaties die betrokken zijn bij besluitvormingsprocessen.
